യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 1

ശ്രീരാമ ഉവാച .
നൈഷ്കർമ്യാത്കല്പനാത്യാഗാത്തനുഃ പതതി ദേഹിനഃ .
കഥമേതദതോ ബ്രഹ്മൻസംഭവത്യാശു ജീവതഃ .. 1
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ജീവതഃ കല്പനാത്യാഗോ യുജ്യതേ ന ത്വജീവതഃ .
രൂപമസ്യ യഥാതത്ത്വം ശ്രൃണു ശ്രവണഭൂഷണമ് .. 2
അഹംഭാവനമേവാഹുഃ കല്പനം കല്പനാവിദഃ .
നഭോർഥഭാവനം തസ്യ സംകല്പത്യാഗ ഉച്യതേ .. 3
പദാർഥരസമേവാഹുഃ കല്പനം കല്പനാവിദഃ .
നഭോർഥഭാവനം തസ്യ സംകല്പത്യാഗ ഉച്യതേ .. 4
ഇദം വസ്ത്വിതി സംവേഗമാഹുഃ കല്പനമുത്തമാഃ .
നഭോർഥഭാവനം തസ്യ സംകല്പത്യാഗ ഉച്യതേ. .. 5
സ്മരണം വിദ്ധി സംകല്പം ശിവമസ്മരണം വിദുഃ .
തച്ച പ്രാഗനുഭൂതം ച നാനുഭൂതം ച ഭാവ്യതേ .. 6
അനുഭൂതാം നാനുഭൂതാം സ്മൃതിം വിസ്മൃത്യ കാഷ്ഠവത് .
സർവമേവാശു വിസ്മൃത്യ ഗൂഢസ്തിഷ്ഠ മഹാമതേ .. 7
സർവാസ്മരണമാത്രാത്മാ തിഷ്ഠായാതേഷു കർമസു .
അർധസുപ്തശിശുസ്പന്ദ ഇവാഭ്യസ്തോപപത്തിഷു .. 8
നിഃസംകല്പപ്രവാഹേണ ചക്രം പ്രസ്പന്ദതേ യഥാ .
സ്പന്ദസ്വകർമസ്വനഘ/+പ്രാക്സംസ്കാരവശാത്തഥാ .. 9
അവിദ്യമാനചിത്തസ്ത്വം സത്ത്വസംസ്കാരമാഗതഃ .
പ്രവാഹപതിതേഷ്വേവ സ്പന്ദസ്വ സ്വേഷു കർമസു .. 10
ഊർധ്വബാഹുർവിരൗമ്യേഷ ന ച കശ്ചിച്ഛൃണോതി മേ .
അസംകല്പഃ പരം ശ്രേയഃ സ കിമന്തർന ഭാവ്യതേ .. 11
അഹോ മോഹസ്യ മാഹാത്മ്യം യദയം സർവദുഃഖഹാ .
ചിന്താമണിർവിചാരാഖ്യോ ഹൃത്സ്ഥോഽപി ത്യജ്യതേ ജനൈഃ .. 12
അവേദനമസംകല്പസ്തന്മയേനൈവ ഭൂയതാമ് .
ഏതാവത്പരമം ശ്രേയഃ സ്വയമേവാനുഭൂയതാമ് .. 13
കില തൂഷ്ണീം സ്ഥിതേനൈവ തത്പദം പ്രാപ്യതേ പരമ് .
പരമം യത്ര സാമ്രാജ്യമപി രാമ തൃണായതേ .. 14
ഗമ്യദേശൈകനിഷ്ഠസ്യ യഥാ പാന്ഥസ്യ പാദയോഃ .
സ്പന്ദോ വിഗതസംകല്പസ്തഥാ സ്പന്ദസ്വ കർമസു .. 15
സർവകർമഫലാഭോഗമലം വിസ്മൃത്യ സുപ്തവത് .
പ്രവാഹപതിതേ കാര്യേ സ്പന്ദസ്വ ഗതവേദനമ് .. 16
സ്പന്ദസ്വാകൃതസംകല്പം സുഖദുഃഖാന്യഭാവയൻ .
പ്രവാഹപതിതേ കാര്യേ ചേഷ്ടിതോന്മുക്തശഷ്പവത് .. 17

രസഭാവനമന്തസ്തേ മാലം ഭവതു കർമസു .
ദാരുയന്ത്രമയസ്യേവ പരാർഥമിവ കുർവതഃ .. 18
നീരസാ ഏവ തേ സന്തു സമസ്തേന്ദ്രിയസംവിദഃ .
ആകാരമാത്രസംലക്ഷ്യാ ഹേമന്തർതൗ ലതാ ഇവ .. 19
ബോധാർകപീതരസയാ സ്പന്ദൻ ഷഡ്വർഗസത്തയാ .
യന്ത്രസ്പന്ദോപമസ്തിഷ്ഠ വല്ല്യേവ ശിശിരേ ദ്രുമഃ .. 20
ചിദാന്തരരസാന്യേവ പ്രവൃത്താന്യപി ധാരയ .
സ്വയത്നേനേന്ദ്രിയാണ്യാശു ഹേമന്തർതുസ്തരൂനിവ .. 21
സരസേന്ദ്രിയവൃത്തേസ്തേ കുർവതോ ഽകുർവതസ്തഥാ .
സംസാരാനർഥസാർഥോ ഽയം ന കദാചന ശാമ്യതി .. 22
നിഃസംകല്പമരുജ്ജ്വാലായന്ത്രാമ്ബുസ്പന്ദവദ്യദി .
സ്പന്ദസേ തദനന്തായ ശ്രേയസേ പരികല്പസേ .. 23
ഏതദേവ പരം ധൈര്യം ജന്മജ്വരനിവാരണമ് .
യദവാസനമഭ്യസ്താ നിജകർമസു കർതൃതാ .. 24
അവാസനമസംകല്പം യഥാപ്രാപ്താനുവൃത്തിമാൻ .
ശനൈശ്ചക്രഭ്രമാഭോഗ ഇവ സ്പന്ദസ്വ കർമസു .. 25
മാ കർമഫലബുദ്ധിർഭൂർമാ തേ സങ്ഗോ ഽസ്ത്വകർമണി .
ഉഭയം വാ ത്യജൈതത്ത്വമുഭയം വാ സമാശ്രയ .. 26
ബഹുനാത്ര കിമുക്തേന സംക്ഷേപാദിദമുച്യതേ .
സംകല്പനം മനോബന്ധസ്തദഭാവോ വിമുക്തതാ .. 27
നേഹ കാര്യം ന വാ ഽകാര്യമസ്തി കിംചിന്ന കുത്രചിത് .
സർവം ശിവമജം ശാന്തമനന്തം പ്രാഗ്വദാസ്യതാമ് .. 28
പശ്യൻകർമണ്യകർമത്വമകർമണി ച കർമതാമ് .
യഥാഭൂതാർഥചിദ്രൂപഃ ശാന്തമാസ്വ യഥാസുഖമ് .. 29
അവേദനം വിദുര്യോഗം ചിത്തക്ഷയമകൃത്രിമമ് .
അത്യന്തം തന്മയോ ഭൂത്വാ തഥാ തിഷ്ഠ യഥാസി ഭോഃ .. 30
സമേ ശാന്തേ ശിവേ സൂക്ഷ്മേ ദ്വൈതൈക്യപരിവർജിതേ .
തത്രേ ഽനന്തേ പരേ ശുദ്ധേ കിം കേന കില ഖിദ്യതേ .. 31
നോദേതു ത്വയി സംകല്പോ മരുഭൂമാവിവാങ്കുരഃ .
ഇച്ഛാ നോദേതു ഭവതി ലതികേവോപലോദരേ .. 32
അവേദനസ്യ ശാന്തസ്യ ജീവതോ വാപ്യജീവതഃ .
നേഹ കിംചിത്കൃതേനാർഥോ നാകൃതേനാപി കശ്ചന .. 33
യത്കർമാകർമ ശാന്തേ ഽന്തഃ ശാശ്വതാഭേദരൂപിണി .
ന കർമണി ച കർമാണി ന കർതര്യപി കർതൃതാ .. 34
അഹംമമേതി സംവിദന്ന ദുഃഖതോ വിമുച്യസേ .
അസംവിദന്വിമുച്യസേ യദീപ്സിതം തദാചര .. 35
അഹം മമേതി നാസ്ത്യലം യദസ്തി തച്ഛിവം പരമ് .
പരാത്പരം ത്വിദം ശിവാദശബ്ദമർഥരൂപകമ് .. 36
യദ്ദൃശ്യതേ ജഗദിദം ഖലു കിംചിദേത-
ദ്ഹേമ്നോ ഽങ്ഗദത്വമിവ ഭാതി ന വിദ്യമാനമ് .

അസ്യ ക്ഷയം വിദുരവേദനമേവ പശ്ചാ-
ത്സത്യം തദേവ പരമാർഥമഥാവശിഷ്ടമ് .. 37

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ ഇച്ഛാദി-ചികിത്സാ-യോഗോപ-ദേശോ നാമ+ പ്രഥമഃസ് സർഗഃ .. 1 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
12.12.2023